

‘Er moet echt een flink tandje bij wil de doelstelling om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn, worden gehaald’

KLIMAATBESTENDIG
EN WATERROBUUST
INRICHTEN DIENT
ONDERDEEL VAN DE
RUIMTELIJKE ONTWIK-
KELINGEN TE ZIJN

TEKST FRANK VAN SUCHTELEN BEELD GEMEENTE DEVENTER

De klimaatverandering en de daaruit voortvloeiende extreme wateroverlast en hittestress hebben bij de overheid de volle aandacht. Door de klimaatverandering is er immers meer kans op overstromingen, wateroverlast bij extreme piekbuien en langdurige droogte en hogere temperaturen in het stedelijk gebied, met alle nadelige gevolgen voor mens en economie van dien. Daarom maakt de overheid plannen in het Deltaprogramma. Daarin werken gemeenten, waterschappen, provincies en rijk samen.

Andries Heidema

Het Deltaprogramma heeft in 2014 een aantal deltabeslissingen vastgelegd. Deze deltabeslissingen zijn hoofdkeuzen voor de aanpak van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Nederland. De deltabeslissingen geven richting aan de maatregelen die Nederland hiervoor inzet, op korte en op lange termijn. Magazine Vitale Groene Stad sprak met Andries Heidema, burgemeester van Deventer en vicevoorzitter Stuurgroep Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

‘De klimaatverandering noodzaakt ons tot een omslag in ons denken en handelen’, zegt Heidema. ‘We zullen in ons land bij de ruimtelijke inrichting meer rekening moeten gaan houden met water, droogte en daarnaast ook met de gevaren van hittestress. Dat betekent dus dat het klimaatbestendig en waterrobuust

inrichten een vanzelfsprekend onderdeel van de ruimtelijke ontwikkelingen moet worden. Dat moet dan in goede samenhang zowel landelijk, regionaal als op lokaal schaalniveau gebeuren. Het Deltaprogramma heeft in het recente Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie zeven ambities geformuleerd om de aanpak van betrokken partijen te versnellen en te intensiveren. Hiervoor zijn de gezamenlijke overheden, dus landelijk, provinciaal en lokaal, en de waterschappen verantwoordelijk. Het gaat hierbij om een goede afstemming en het samen oppakken. De ambities kunnen alleen gerealiseerd worden als de samenleving daar ook actief bij betrokken is. Dus burgers, organisaties en bedrijfsleven.'

Flink tandje bijzetten

Uit de dit jaar gepubliceerde Tussentijdse Evaluatie Ruimtelijke Adaptatie kwam naar voren dat er echt een flink tandje bij moet, wil de doelstelling om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn, worden gehaald. Heidema: 'We moeten nu echt doorpakken, landelijk, provinciaal en op gemeenteniveau. De mogelijkheden en kansen die er liggen mogen we niet missen. Want de investeringen die we doen in de fysieke leefomgeving zijn er vaak voor vele decennia.'

'We richten ons op een heel brede doelgroep. We vinden het van groot belang dat iedereen zich betrokken en verantwoordelijk voelt. Zoals »

ik zei, landelijk, provinciaal en waterschappen maar het moet ook lokaal landen. De gemeenten moeten daar hun inwoners, maar ook de bouwsector, de projectontwikkelaars en degenen die zich bezighouden met de ontwikkeling van de buitenruimte, bij betrekken. We denken daarbij niet alleen aan de bewoonde gebieden. Ook de boeren moeten droge voeten hebben. Er moet sprake zijn van een goede kostenverdeling tussen stad en platteland. De Ruimtelijke Adaptatie heeft echt de gezamenlijke inzet nodig van overheden, bedrijfsleven, maat-

schappelijke organisaties en samenleving. Vergeet niet dat het grootste deel van onze fysieke leefomgeving in bezit is van particulieren en bedrijven. Dat zijn vaak ook de eigenaren en beheerders van grote dakoppervlaktes en particulier onroerend goed. Allemaal moeten ze klaarstaan om in te spelen op een toekomst met heviger regenval, meer droogte en hittestress. We moeten samen aan de slag gaan en leren van elkaar.' Heidema hecht ook veel belang aan de bewustwording van de burger. 'Hier moeten we echt op inzetten. De burger kan ook veel doen. Denk aan het afkoppelen van het regenwater, het maken van geveltuintjes, het vervangen van verharding door planten. Denk in dit verband aan het initiatief van Operatie Steenbreek, van verstening naar vergroening. We moeten inwoners ideeën en inspiratie aanreiken.'

Weten , willen en werken

Met de handreiking Ruimtelijke Adaptatie waarin de stappen Weten, Willen en Werken reikt het Kennisportaal Ruimtelijke Adaptatie een praktisch hulpmiddel aan voor klimaatbestendig en waterrobuust inrichten.

- **Weten** analyseren wat de gevolgen van klimaatverandering voor de diverse functies in

Kennisportaal Ruimtelijke Adaptatie

Het Kennisportaal Ruimtelijke Adaptatie is hét platform voor klimaatadaptatie in Nederland. Het portaal ondersteunt de deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie en biedt een centrale informatievoorziening voor overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties om de ruimtelijke inrichting van Nederland klimaatbestendig en waterrobuust te maken. Het portaal is in 2014 ontwikkeld vanuit het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat en het Deltaprogramma Nieuwbouw en Herstructurering, en draagt bij aan de doorwerking van de kennis die binnen deze programma's is opgebouwd.

Het kennisportaal wordt beheerd en onderhouden door Stichting CAS (Climate Adaptation Services), in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Actualisatie van het portaal met de laatste kennis, data en instrumenten vindt plaats in nauwe samenwerking met kennisinstellingen en adviesbureaus. Een redactieraad bestaande uit de verschillende gebruikersgroepen (gemeenten, waterschappen, provincies, adviseurs) adviseert over de noodzakelijke toevoegingen of aanpassingen voor optimaal gebruik. ruimtelijkeadaptatie.nl

een gebied in de periode tot 2050 (met een doorkijk naar 2100) zijn.

- **Willen** dat betekent concrete doelen stellen voor het verbeteren van de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid in de periode tot 2050 en een daarbij passende strategie formuleren.
- **Werken** de doelen en de strategie vastleggen in bijvoorbeeld beleidsplannen, wetten en regels en programma's voor uitvoering, beheer en 'groot' onderhoud.

Heidema: 'De ambitie is dat alle gemeenten in nauwe samenwerking met de waterschappen voor 2019 lokaal en regionaal een klimaatstrestest hebben uitgevoerd (Weten, red.). In dialoog met gebiedspartners kan dan voor 2020 een lokale en regionale strategie en uitvoeringsagenda zijn uitgewerkt (Willen, red.). Een goede basis om samen aan de slag te gaan'

Inrichting openbare ruimte

En hoe is nu de rol van het groen in dit hele proces? Heidema: 'De toepassing daarvan kan in de inrichting van de openbare ruimte een zeer belangrijke bijdrage leveren in de strijd tegen wateroverlast en hittestress: opvangen van pieken in regenval en verkoeling. Maar juist door die multifunctionele waarde van het groen is die bijdrage nog groter, denk bijvoorbeeld aan het creëren van meer gezonde bewegingsmogelijkheden en aan de bijdrage die het levert aan een uitstekend huisvestingsklimaat voor zowel de burger als het bedrijfsleven. Groen is bovendien een relatief goedkope oplossing. Denk bijvoorbeeld aan het creëren van wadi's. Moet er een extra rioolbuis de grond in voor de waterafvoer of kun je het ook anders regelen door middel van een groenstrook als waterbuffer? En dan is er natuurlijk temperatuur die op warme dagen heel hard kan oplopen en soms wel zo'n graad of 7 verschilt met die buiten de stad. Het op de juiste manier toepassen van groen kan beter dan wat ook de stad koelen. De toepassing van groen is een onderdeel van een totale integrale aanpak – zoals de Entente Florale ook voorstaat – die is vereist om tot de juiste oplossingen te komen. Doe je dit niet, dan kom je gewoon niet verder.'

Heidema is 'laaiend' enthousiast over het feit dat de uitgangspunten van Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie in 2018 worden opgenomen in de criteria van de Nationale Groencompetitie van Entente Florale Nederland. Door de vernieuwde criteria toe te passen in de groencompetitie worden belangrijke ervaringen opgedaan die er toe bijdragen om vanuit de landelijke overheid tools te leveren om verstandige en dynamische maatregelen op te stellen. Op de eerste plaats is dit relevant om gemeenten te enthousiasmeren en te inspireren om er mee bezig te zijn en koplopers in het zonnetje te zetten en om de boodschap verder uit te dragen. 'We moeten inspireren, verleiden, enthousiasmeren om het groen in te zetten waar het bijdraagt tot het oplossen van problemen en tot een beter leefklimaat. Dat sluit prima aan bij hetgeen Entente Florale en de Vitale Groene Stad voorstaan. De deelname van een gemeente aan de competitie draagt bij aan de identiteit van de gemeente als een groene stad of dorp. Het zorgt voor meer betrokkenheid bij bewoners, organisaties en bedrijfsleven en de criteria die Entente Florale Nederland hanteert, vormen voor de gemeenten goede handvatten en ijkpunten. Ik vind het belangrijk dat we op deze manier samen op kunnen trekken.'

Klimaatadaptatie in criteria Entente Florale-competitie

»